

Diákok a levéltárban – az elmúlt hat év találkozásainak tapasztalatai Kalocsán

Előadás a Magyar Levéltárosok Egyesülete (MLE) 2017. évi vándorgyűlésének
levéltár-pedagógiai szekciójában, Miskolc, 2017. július 11.

Lakatos Andor levéltárvezető, Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár (KFL)

Projektismertető: TÁMOP-3.2.11/10-1-2010-0185

Fenntartónk, a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye *13,6 mFt-ot nyert* a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár (KFL) gyűjteményére épülő, múltidéző programsorozatokra.

Megvalósítás: a 2011-2012-es tanév, majd 5 éves fenntartási időszak, jelenleg a vége felé járunk,

Körülmények: a KFL *2 személyes intézmény*, a támogatás *meghaladta az éves költségvetést*.

Ágyúval verébre? – a háttérben: az *egyházi gyűjteményi támogatások mélyponton* (3,5 mFt munkabér-visszatérítés), *digitalizálás indulóban* (600 eFt egy fényképezős munkaállomás felszerelésére).

Szélesebb gyűjteményi keretek: levéltár, múzeum és könyvtár együttműködésével sikerült *6-7 munkatársat bevonni*.

Témanapok három változatban: 4 tanórás foglalkozásokkal (2 óra szűkebb téma és 2 óra „helytörténeti séta”) *Az írás története, Ötvös műremekek és A kódexektől a digitális könyvtárakig*

Szakkör: családkutatás, 10 alkalommal (kis csoportokban, majd személyre szabott, irányított kutatásokkal)

Eredményeikről számokban: 2011-2012-ben 31 témanap, 10 szakkör, 750 diák, több mint ezer látogatás

Fenntartási időszakban csak témanapok, kb. 10-15 évente, 250 fővel (3-4 hónapban csoportosulva).

Költségek megoszlása:

- Diákok számára biztosított szolgáltatások (étkezés, buszki költség, kiadványok, anyagok) 36 %
- Szakmai megvalósítás és projekt menedzsment bérkielégítése 34 %
- Berendezés, felszerelés, előadás technika 10 %
- Egyebek (tájékoztatás, nyilvánosság, irodaszer, kommunikáció, anyagvásárlás, banki költségek, tartalék 20 %

Tapasztalatok

„**Osztálykirándulás**” léggör, utazás, ebéd, helytörténeti séta miatt. A hangulatnak jót tett, a résztvevőknek élményszerű volt, de *így hosszú távon nem tudjuk fenntartani...*

Önkéntes jelentkezőként érkezett az első évben a diákok fele, ez a személyes érdeklődés a foglalkozások kapcsán is érezhető volt a csoportokban. A „kirendelt” osztályokkal érkező hallgatóságnál mindig le kell győzni a

program „kötelező” jellegéből fakadó távolságtartást. A fenntartási időszakban, ill. hosszabb távon *ez az önkéntesség sajnos már nem megoldható*, az órarendi keretek nem kedveznek neki.

A témanap-foglalkozások célja elsősorban nem az elméleti tudás átadása-gyarártása volt, ezek a programok sokkal inkább szolgálták *bizonyos készségek-képességek felismerését-fejlesztését*, és fontos jellemzőjük volt az *élményszerűség*, hogy senki ne távozzon valamilyen rácsodálkozás, „hüha” élmény nélkül. A diákok szembesültek vele, hogy az olyan hétköznapi, egyszerű tevékenység, mint *az írás milyen összetett, és milyen sokféle szempontból vizsgálható jelenség* (történelem, kémia, filológia, művészettörténet, grafológia stb.), amely lehetőséget ad sok-sok ismeret kapcsolására.

A korosztályokról: kezdetben *inkább a középiskolásokra számítottunk*, de Az írás története foglalkozás tapasztalataink szerint *az általános iskolások számára is érdekes lehet*, az elméleti ismeretek és a gyakorlati feladatok arányait-jellegét változtatva. A kisebbeknél a kevesebb ismeretet könnyen ellensúlyozhatja a *nagyobb vállalkozókészség és a nyitottság*.

A családkutatói szakköri foglalkozásokon összesen 42 középiskolás diák vett részt. A kezdeti, általános bevezető után személyre szabott kutatások következtek, ebben a fázisban *elmélyült munkát csak a jelentkezők egyötöde végzett*, úgy tűnik, a munkát az ő esetükben is az idősebb generációk, a szülők-nagyszülők motiválták. A projekt fenntartási időszakában így már nem is folytattuk a szakköri foglalkozásokat, hosszabb távon csak a témanapokat tartottuk meg.

Felvetések

4 tanórás témanap nehezen fenntartható, az órarendi keretek között egy 2 tanórás foglalkozás sokkal könnyebben beilleszthető-szervezhető...

Utazási költséget, esetleg részvételi díjat csak a tehetősebb iskolák tudnak fizetni. Vidéken *felmerülhet az iskolákba történő kiszállás lehetősége is*, mint az anyagilag legkedvezőbb megoldás...

Önkéntesen jelentkező diákokkal könnyebb a dolgunk, érthető, ha ilyen csoportokra törekszünk. De a lehetőségünk megvan a „nehezebb” csoportok fogadására-lekötésére is. Különleges ismereteink, az eredeti dokumentumok világa, programjaink alkalmasak a figyelem lekötésére, a több munkatárs által tartott foglalkozások alkalmával egy-egy rendbontó „kiemelhető”, külön feladatot kaphat stb. *Foglalkozunk-e a hátrányosabb helyzetű iskolákkal-osztályokkal*, vagy a könnyebb utat választva lemondunk róluk?

Költségek terén jó volna a mértéktartóbb, de *optimálisabb pályázati lehetőségeket találni*, valójában nem nagy összegek szükségesek, inkább hatékony és kellően szabad felhasználási körülmények. Nem szívesen foglalkoztunk bizonyos szolgáltatásokkal (pl. ebédek), de egyéb „kötelező”

kiadásokat is sokalltunk (pl. nyilvánosság, sajtótájékoztatók stb. elég jelentős költségeit), az információk lényegi átadása itt nem a sajtón múlik...

Az EU pályázati adminisztrációjának terhe *kizárhatja a kisebb intézményeket*, sikerül-e megfelelő pályázati szervezeti kereteket találnunk, vagy csak a nagy intézmények számára lesz mindez elérhető?

Fontos volna *kis levéltári intézmények számára is modelleket adni* a levéltár-pedagógia működtetéséhez, hasonló működőképes megoldások nélkül *elrettentő lehet a tevékenységgel járó feladatok sokasága* (pályázatok, adminisztráció stb.)

Közcélú munka és levéltár-pedagógia

Néhány éve megjelentek a közcélú tevékenységet végző középiskolás diákok levéltárunkban. Hamarosan kiderült, hogy ez a kapcsolat *a levéltár-pedagógia egy újabb ága-lehetősége*, hiszen bármiféle munka, hasznos levéltári tevékenység komoly felkészítést igényel.

A kezdeti nehézségek után (hogyan legyen mindkét fél számára hasznos az elfoglaltság), *iskolai diáklistán-adatbázisok fejlesztésébe fogtunk velük*, átlátható apró lépésekre tagolva a feladatokat. Korábban egyéb levéltári adatok feldolgozása kapcsán viszonylag gyengén teljesítettek, de a saját intézményeik esetében motiváltabbak és eredményesebbek voltak a diákok.